

מבקר המדינה | דוחות על הביקורת בשלטון המקומי 2020

**פעולות הרשויות
המקומיות באמצעות
מרכזים קהילתיים
לתרבות, נוער וספורט
(מתנ"סים)**

פעולות הרשויות המקומיות באמצעות מרכזים קהילתיים לתרבות, נוער וספורט (מתנ"סים)

רקע

המתנ"סים משמשים זרוע ביצועית של הרשויות המקומיות בתחומי התרבות, הפנאי והחינוך הבלתי פורמלי, ובהם מרוכזת עיקר פעילות הרשות בתחומים אלה. בבסיס הקמתם ופעולתם עומד הרעיון של שיתוף הקהילה באזור שבו פועל המתנ"ס, וניתן דגש רב על מעורבות נציגי הקהילה בניהולם.

בהפעלת מתנ"סים כמרכזים קהילתיים שותפים, נוסף על הרשויות המקומיות, שני גופים עיקריים: החברה למתנ"סים - מרכזים קהילתיים בישראל בע"מ (החברה למתנ"סים), וחברות בנות של הסוכנות היהודית לארץ ישראל ומגביותיה: מגבית ארה"ב בישראל ומגבית קנדה (הסוכנות ומגביותיה יחד - הסוכנות היהודית).

נתוני מפתח

200	84 מיליון ש"ח	2.5 פי
מרכזים קהילתיים ב-161 רשויות מקומיות, הנותנים שירותים ל-1,500,000 איש	מחזור הפעילות הכולל של ששת המתנ"סים שנבדקו בשנת 2018	גדל מחזור פעילותו של מתנ"ס ברשות מקומית באשכול חברתי-כלכלי גבוה לעומת מתנ"ס באשכול נמוך, המשרתים היקף אוכלוסייה דומה
43 מיליון ש"ח	24 מיליון ש"ח	9 מיליון ש"ח
סכום ההכנסות של ששת המתנ"סים שנבדקו מתשלומי משתתפים בשנת 2018	היקף הכספים שהעבירו הרשויות המקומיות לששת המתנ"סים שנבדקו בשנת 2018	סכום השתתפות משרדי הממשלה בתקצוב פעילות ששת המתנ"סים שנבדקו בשנת 2018

פעולות הביקורת

בחדשים יוני עד ספטמבר 2019 בדק משרד מבקר המדינה את פעולות הרשויות המקומיות באמצעות מתנ"סים. נבדקו בין היתר ההיבטים האלה: אסדרה ופעילות, העברת כספים, הנגשת הפעילות לקהילה ובטיחות.

הביקורת נערכה בשש רשויות מקומיות, שנבחרו תוך מתן דגש על רשויות הנמצאות בפריפריה הכלכלית והגיאוגרפית ובמתנ"סים שבתחומן. בדיקות השלמה נעשו במשרד הפנים - אגף בכיר לתאגידים עירוניים; במשרד המשפטים - רשם העמותות; ובחברה למתנ"סים.

תמונת המצב העולה מן הביקורת

הסדרת הפעילות באמצעות מתנ"סים סוכנותיים - משרד הפנים לא הסדיר את פעולתן של הרשויות המקומיות באמצעות מתנ"סים הנמצאים בבעלות הסוכנות היהודית, הוא אינו נוהג בהם כתאגידים עירוניים ולא מבצע עליהם מעקב ופיקוח.

הסדרת פעילות משרד הפנים למול החברה למתנ"סים - לא נקבעו נהלים להסדרת פעילות משרד הפנים למול החברה למתנ"סים. כך לדוגמה, לא נקבע הליך סדור שבמסגרתו החברה למתנ"סים מיידעת את משרד הפנים על התחלת התקשרות עם מתנ"ס או על הפסקת התקשרות קיימת.

הבטחת ביטחונם האישי של ילדים ובני נוער - מתנ"ס אור עקיבא, מתנ"ס קריית מלאכי, מתנ"ס גדרה ומתנ"ס יבנאל לא דרשו הצגת אישור בדבר היעדר עבירות מין מהעובדים המפעילים חוגים במתנ"ס ומועסקים בו באמצעות חברות וגורמים פרטיים.

הנגשת פעילות המתנ"ס לקהילה - מתנ"ס נוף הגליל, מתנ"ס קריית מלאכי ומתנ"ס יבנאל לא קבעו הסדרים למתן הנחות במימון ההשתתפות בפעילות המתנ"ס כדי לסייע לאוכלוסיות מוחלשות. למתנ"ס אור עקיבא ולמתנ"ס קריית מלאכי לא היה אתר מרשתת, ואף כי למתנ"ס נוף הגליל ולמתנ"ס יבנאל היה אתר במרשתת לא התאפשר לבצע דרכו שירותים מקוונים.

מינוי חברי הנהלות המתנ"סים - הרשויות המקומיות אור עקיבא, גדרה ויבנאל מינו את נציגייהן בהנהלת המתנ"ס בלי שקיבלו את אישור ועדת המינויים במשרד הפנים כנדרש, והרכב הנציגים לא תאם את ההרכב הקבוע בתקנות.

התקשרויות הרשויות המקומיות עם המתנ"סים שבתחומן - עיריות אור עקיבא ונוף הגליל לא חתמו על הסכמים עם המתנ"סים להסדרת פעילותם; המועצה המקומית יבנאל ערכה הסדרים חוזיים חלקיים בלבד; המועצה המקומית גדרה לא אכפה חלק מהוראות החוזה שנחתם עם המתנ"ס; ועיריית קריית מלאכי התקשרה עם המתנ"ס בפטור ממכרז כ"ספק יחיד" שלא על פי הדין.

תקצוב המתנ"סים על ידי הרשויות המקומיות - הרשויות המקומיות שנבדקו העבירו כספים למתנ"סים שבתחומן, בין היתר, בדרך של מתן שווה כסף ובאמצעות העברת כספים דרך מנגנון השכר, שלא בהתאם לחוזר מנכ"ל משרד הפנים בנושא; המועצה המקומית כפר תבור התקשרה עם המתנ"ס שבתחומה לקיום פעילות שאינה עולה בקנה אחד עם המטרות שלשמן הוקם וללא עריכת מכרז; עיריית קריית מלאכי ביצעה פעולות רכש באמצעות המתנ"ס שבתחומה ללא עריכת מכרז.

כל ששת המתנ"סים נותנים דגש על פעילות בתחומי התרבות, החינוך והספורט בקהילה שבאזורם, מקיימים פעילות ענפה ומגוונת המיועדת לכל שכבות הגיל, ובכך הם מגשימים את ייעודם הלכה למעשה.

בכל ששת המתנ"סים חלק הארי של התקציב משמש לטובת פעילות המתנ"ס, והם פועלים בהתאם לשיעור המרבי המותר של הוצאות הנהלה וכלליות ממחזור הפעילות, כפי שמופיע בנוהל התמיכות ממוסדות המדינה.

מתנ"ס גדרה ומתנ"ס כפר תבור הפעילו מנגנון סדור של קבלת משוב מהמשתתפים בפעילות המתנ"ס לצורך קבלת החלטות בדבר טיוב השירות והתאמתו לצורכי הקהילה.

בכל הרשויות המקומיות והמתנ"סים הנבדקים קיימים הסדרי ביטוח לפעילות במתנ"סים.

עיקרי המלצות הביקורת

על הרשויות המקומיות להסדיר את ההתקשרויות עם המתנ"סים שבתחומן, למנות את נציגיהן בהנהלת המתנ"סים בהתאם לתקנות ולפעול להעברת הכספים אליהם כדין.

על הרשויות המקומיות ועל המתנ"סים שבתחומן לוודא את הנגשת השירותים הניתנים במתנ"ס לכל שכבות החברה, לרבות אלה שידם אינה משגת, ולהנגיש את המידע בדבר הפעילויות לכלל תושבי הרשות, לרבות באמצעות טכנולוגיית תקשוב עדכנית. מומלץ כי כלל המתנ"סים יבחנו את הדרכים לקבלת משוב מהמשתתפים בפעילויות.

מוצע כי משרד הפנים יפעל להסדרת הפעילות של הרשויות המקומיות באמצעות מתנ"סים סוכנותיים, כפי שנהג בכל הנוגע לפעילות הרשויות המקומיות באמצעות מתנ"סים בשיתוף החברה למתנ"סים.

מוצע כי משרד הפנים יבחן את הדרכים להסדרת הליכי הבחירה והמינוי של נציגי הציבור מטעם הקהילה ואת פעולתם כחברי הנהלה במתנ"סים.

נוכח הממצאים שעלו בביקורת בנוגע לדרכי העברות הכספים מהרשויות המקומיות למתנ"סים, מוצע כי משרד הפנים יבחן את הצורך בעדכון ההסדרים הקיימים בנושא, בפרט עבור פעילויות ומתנ"סים שאינם עומדים בתנאים הקבועים בתקנות הפטור, ויפעל לכך שההסדרים יביאו לידי ביטוי את הייחודיות של התאגידים הפועלים בשיתוף חברה ממשלתית.

מוצע כי משרד הפנים יפעל להסדרת פעילותו למול החברה למתנ"סים באמצעות נוהלי עבודה, לרבות נוהל בדבר עדכון משרד הפנים במקרים שבהם החברה מתחילה או מפסיקה להשתתף בניהול מתנ"ס מסוים.

סיכום

למתנ"סים תפקיד חשוב במארג החברתי של הקהילה שבה הם פועלים. מעורבות הקהילה בפעילותם ובהנהלתם מסייעת לכך שכספי המדינה והרשות המקומית יושקעו באופן יעיל ומועיל בהתאם לצרכים ולמאפיינים של חברי הקהילה, מקבלי השירות. מוצע כי משרד החינוך, בשיתוף החברה למתנ"סים, הנמצאת באחריותו, ובסיוע משרד הפנים, ימשיכו להרחיב לרשויות מקומיות נוספות את דפוס הפעלת המתנ"ס בשילוב החברה, תוך המשך מתן הדגש על רשויות הנמצאות בפריפריה החברתית-כלכלית והגיאוגרפית.

מקורות מימון לפעילות המתנ"סים שנבדקו והיקפה בשנת 2018 (באלפי ש"ח)

